

آموزش حرفه‌ای برای جوانان مبتلا به
فلج مغزی و چند معلولیتی

پُل رومان و دیگران

ترجمه

فریده ترابی میلانی

فرشته باعزت

تهران

۱۳۸۴

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

آموزش حرفه‌ای برای جوانان مبتلا به فلج مغزی و چند معلولیتی / پل ومان... او دیگران؛ ترجمه فریده ترابی میلانی، فرشته باعزت. — تهران: سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، ۱۳۸۴.

یازده، ۳۷۶ ص. — (سمت؛ ۸-۹. روانشناسی؛ ۴۳)

ISBN 964-459-954-3

بها: ۲۳۵۰۰ ریال.

عنوان اصلی: Vocational Education for Multihandicapped Youth with Cerebral Palsy, c1988.

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. جوانان علیل — آموزش حرفه‌ای — ایالات متحده. ۲. کودکان فلج مغزی — آموزش — ایالات متحده. ۳. فلج مغزی — توانبخشی. ۴. کودکان علیل — آموزش حرفه‌ای — ایالات متحده. الف. ومان، پل، ۱۹۴۸. م، Paul, Wehman. ب. باعزت، فرشته، ۱۳۳۹. ج. مترجم. ج. ترابی میلانی، فریده، مترجم. د. سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت).

LC ۴۰۱۹/۷/آ۸ ۳۷۱/۹۱۶

۱۳۸۴

۸۴.۱۵۹۶۰

کتابخانه ملی ایران

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

Vocational Education for Multihandicapped Youth with Cerebral Palsy; Paul Wehman et al; Paul H. Brooks Publishing Co., Baltimore, 1988.

آموزش حرفه‌ای برای جوانان مبتلا به فلج مغزی و چند معلولیتی ترجمه فریده ترابی میلانی، فرشته باعزت

چاپ اول: تابستان ۱۳۸۴

تعداد: ۱۵۰۰

حروفچینی و لیتوگرافی: سمت

چاپ و صحافی: سازمان چاپ و انتشارات، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

قیمت: ۲۳۵۰۰ ریال. در این نوبت چاپ قیمت مذکور ثابت است و فروشنده‌گان و عوامل توزیع مجاز به تغییر آن نیستند.

آدرس ساختمان مرکزی: تهران، بزرگراه جلال آل احمد، غرب پل یادگار امام (ره)، روبروی پمپ گاز، کدپستی ۱۴۶۳۶، تلفن ۲-۴۴۲۴۶۲۵۰.

www.saml.ac.ir

info@saml.ac.ir

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه‌برداری، ترجمه و جز اینها برای «سمت» محفوظ است (نقل مطالب یا ذکر مأخذ بلامانع است).

سخن «سمت»

یکی از اهداف مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاهها بوده است و این امر، مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبانی و مسائل این علوم است.

ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گامهایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتضا می کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها» را که به اختصار «سمت» نامیده می شود، تصویب کرد.

بنابراین، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان و استادان متعهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم بپردازد و در هر کدام از رشته های علوم انسانی به تألیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند.

دشواری چنین کاری بر دانشمندان و صاحب نظران پوشیده نیست و به همین جهت مرحله کمال مطلوب آن، باید به تدریج و پس از انتقادهای و یادآوریهای پیاپی ارباب نظر به دست آید و انتظار دارد که این بزرگواران از این همکاری دریغ نورزند.

کتاب حاضر برای دانشجویان رشته روان شناسی در مقطع کارشناسی به عنوان منبع اصلی درس روان شناسی کودکان استثنایی به ارزش ۴ واحد و منبع اختیاری درس بازپروری معلولین به ارزش ۲ واحد ترجمه شده است. امید می رود که علاوه بر جامعه دانشگاهی، سایر علاقه مندان نیز از آن بهره مند شوند.

از استادان و صاحب نظران ارجمند تقاضا می شود با همکاری، راهنمایی و پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در جهت اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۵	فصل اول: ویژگیهای جوانان مبتلا به فلج مغزی
۷	مرور کلی بر فلج مغزی
۸	تعریف فلج مغزی
۹	سبب‌شناسی فلج مغزی
۹	طبقه‌بندی فلج مغزی
۱۱	اسپاستیک
۱۲	سفتی عضلانی
۱۲	حرکت
۱۴	عقب‌ماندگی ذهنی
۱۶	اختلالاتهای یادگیری
۲۱	استلزامهای حرفه‌ای
۲۲	آتتوز
۲۳	تنود عضلانی در حال نوسان
۲۵	شدت
۲۵	ارتباط
۲۷	استلزامهای حرفه‌ای
۲۸	آتاکسی
۲۹	استلزامهای حرفه‌ای
۳۰	سایر طبقه‌بندیهای فلج مغزی
۳۱	جنبه‌های پزشکی
۳۱	بیماری
۳۲	روشهای درمان

۳۳	عمل جراحی
۳۴	درمانگری
۳۵	آموزش حرفه‌ای
۳۵	تأکید بر قابلیت‌ها
۳۶	آموزش انفرادی
۳۷	همتا کردن مهارت‌ها برای وظایف شغلی
۳۸	منابع
۳۹	فصل دوم: نقش مدرسه در آماده‌سازی برای استخدام
۴۱	شفاف‌سازی ارزشها در برنامه‌های آموزش حرفه‌ای
۴۱	فرصتهای اشتغال باید در محیطهای واقعی باشد
۴۲	برای کار مفید باید دستمزد مناسب در نظر گرفته شود
۴۳	افراد نیاز دارند تا شغل خود را انتخاب کنند
۴۴	ضرورت مهندسی بازپروری فردی
۴۴	کار صدقه‌ای قابل قبول نیست
۴۵	آموزش باید نیازهای بازار کار محلی را منعکس کند
۴۶	والدین باید در فرایند اشتغال شرکت داشته باشند
۴۷	والدین باید از بدیل‌های حرفه و قوانین رفاه اجتماعی موجود آگاهی داشته باشند
۴۹	آموزش باید جهت‌گیری مثبتی بر جامعه را منعکس کند
۵۰	گذار از مدرسه به کار باید طراحی شود
۵۲	اختصاص زمان معین برای برنامه‌های آموزش حرفه‌ای
۵۳	سطح مدرسه ابتدایی
۵۵	سطح مدرسه راهنمایی
۵۶	سطح دبیرستان
۵۸	نقش کارکنان خدمات وابسته به آموزش حرفه‌ای
۵۹	نقش کارکنان اداری
۶۰	پیامدهای اشتغال چندگانه
۶۱	اشتغال رقابتی
۶۱	اشتغال رقابتی همراه با حمایت
۶۲	قلمروهای بسته در صنعت
۶۲	آموزش صنعت به صورت خاص
۶۳	نتیجه‌گیری

۶۳	الگوی آموزش حرفه‌ای حمایت شده از سوی جامعه
۶۶	منابع
۶۹	فصل سوم: تحول برنامه آموزشی یا چگونه بدانیم که چه چیزی را باید آموزش دهیم؟
۷۱	تحلیل جمعیت: آشنایی با نقاط قوت و ضعف هر دانش‌آموز
۷۴	تحلیل جامعه
۸۰	خلاصه
۸۰	منابع
۸۱	فصل چهارم: تحلیل تکلیف برای آموزش
۸۲	هدفهای سالانه
۸۲	ملاک کنش‌وری نهایی
۸۳	شناسایی هدفهای سالانه
۸۴	هدفهای آموزشی
۸۵	معیار برای هدفهای رفتاری آموزش حرفه‌ای
۸۶	شیوه‌های مشخص کردن هدفهای رفتاری آموزش حرفه‌ای
۸۷	تحلیل تکلیف و به توالی درآوردن مهارت
۸۹	روشهای تهیه تحلیل تکلیف
۸۹	مروری بر منابع موجود
۹۰	انطباق دستورالعملهای برنامه آموزشی
۹۱	شکستن مهارتها به گامهای کوچک
۹۲	آزمونگری زمینه
۹۳	تهیه برنامه آموزشی از توالیهای مهارت
۹۴	خلاصه
۹۵	منابع
۹۶	فصل پنجم: برنامه آموزش حرفه‌ای
۹۷	ریزننگاری (میکروگرافیک)
۱۱۰	امور اداری و سایر مهارتهای وابسته به آن
۱۱۱	دورنمای اشتغال

صفحه	عنوان
۱۲۵	مهارتهای سطح ورودی به رایانه
۱۲۶	دورنمای اشتغال
۱۳۵	مهارتهای وابسته به حرفه
۱۴۴	منابع
۱۴۵	فصل ششم: کلاس درس آموزش حرفه‌ای
۱۴۶	آموزش اکتساب و تولید
۱۵۱	تحول تحلیل تکلیف
۱۵۳	تعیین هدفهای رفتاری آموزش حرفه‌ای
۱۵۳	فراهم کردن آموزش حرفه‌ای
۱۵۴	الگوی آموزش اصلی: اکتساب
۱۵۵	قصد و آموزشها
۱۵۸	روشهای کل و جزء
۱۶۰	تقسیم کردن تمرین
۱۶۱	مقدار مواد آموزشی
۱۶۲	بازگویی
۱۶۲	اطلاع از نتایج
۱۶۳	مقدار تمرین
۱۶۴	بازنمایی دیداری و شفاهی
۱۶۴	جهت‌گیری و توجه
۱۶۵	ساختار
۱۶۶	الگوی اصلی تدریس: عملکرد و تولید
۱۶۶	تقویت مثبت
۱۶۸	نقش مدیریت وابسته
۱۶۸	انواع تقویت‌کننده‌ها
۱۷۰	انتخاب تقویت‌کننده‌ها
۱۷۳	ارائه تقویت
۱۷۶	مثالهای انتخابی از آموزش حرفه‌ای
۱۷۸	برنامه اول: اکتساب مهارتهای ریزنگاری
۱۷۹	شیوه‌های آموزش
۱۸۰	مشاهده رفتار و اعتبار آن

۱۸۲	نتایج
۱۸۲	برنامه دوم: آموزش تولید در فیلمبرداری ریزنگاری
۱۸۲	شیوه‌های نظارت بر تولید
۱۸۵	استلزامهای کلی
۱۸۶	منابع
۱۸۸	فصل هفتم: اصلاحات و انطباقهای حرفه‌ای
۱۹۰	فلسفه‌های مربوط به فواید انطباق
۱۹۲	شرایط انجام اصلاحات در فعالیت
۱۹۲	دستورالعملهای قابل توجه به هنگام انطباق مهارتهای حرفه‌ای
۱۹۴	طرز قرار گرفتن دانش آموز
۱۹۵	وضعیت قرار گرفتن امور مربوط به کار
۱۹۹	تحلیل نیازهای دانش آموز
۲۰۹	تک بررسی
۲۰۹	ویژگیهای مستخدم
۲۱۱	گزارش اشتغال
۲۱۵	نتیجه گیری
۲۱۵	منابع
۲۱۶	فصل هشتم: مهندسی بازپروری و خدمات فناوری
۲۱۹	تعریف مهندسی بازپروری
۲۲۰	مهندس بازپروری
۲۲۱	فرایند مهندسی بازپروری
۲۲۲	ارزشیابی و ارزیابی
۲۲۲	خدمات فنی
۲۳۳	پیگیری
۲۳۴	مهندس بازپروری در عمل
۲۳۷	دو الگواز مهندسی بازپروری
۲۳۷	۱. الگوی سیار
۲۴۰	۲. الگوی کارگاه ثابت و مرکز نمایش محصول

۲۴۲	اطلاع از منابع مربوط به مهندسی بازپروری
۲۴۴	نتیجه گیری
۲۴۶	فصل نهم: آموزش مبتنی بر جامعه و تجربه کار مشارکتی
۲۴۸	تحول مشارکت
۲۴۸	همتاسازی دانش آموز با شغل
۲۴۹	مسئولیت‌های مربی
۲۵۴	جمع آوری داده‌ها
۲۵۷	شیوه‌های ارزشیابی
۲۶۲	موانع مشارکت در تجربه‌های کار مبتنی بر جامعه کدام‌اند؟
۲۶۲	مشکلات مربوط به تعهد
۲۶۴	مباحث مربوط به رفت و آمد
۲۶۵	مشکلات مربوط به تنظیم برنامه کارکنان
۲۶۵	کمبود اطلاعات درباره وظایف مؤسسه‌های گوناگون
۲۶۷	رفتارها و مهارت‌های وابسته به حرفه
۲۶۸	دستورالعمل‌های مربوط به آموزش
۲۷۴	جایگزینی در جامعه: قوانین و مقررات
۲۷۵	جایگزینی طی ساعات مدرسه
۲۷۶	جایگزینی طی ساعات خارج از مدرسه
۲۷۷	تک بررسیها در آموزش مبتنی بر جامعه
۲۷۷	برنامه اول: یادگیری عملیات اساسی مربوط به رایانه
۲۸۳	برنامه دوم: اجرای قسمتی از شغل کمک دایرکتوری
۲۸۸	خلاصه
۲۸۹	منابع
۲۹۱	فصل دهم: گذار از مدرسه به اشتغال و سایر فرصت‌های بزرگسالان
۲۹۵	اشتغال یا هدف‌های آموزش پس از دبیرستان
۲۹۸	هدف‌های زندگی مستقل
۲۹۹	نیازهای مالی و درآمد
۳۰۱	نیازهای مربوط به اوقات فراغت و سرگرمی

۳۰۲	نیازهای درمانی و پزشکی
۳۰۳	نیازهای اجتماعی و جنسی
۳۰۳	نیازهای مربوط به رفت و آمد
۳۰۴	نیازهای حقوقی و قضایی
۳۰۵	انفرادی نمودن فرایند گذار
۳۱۸	خلاصه
۳۲۲	منابع
۳۲۴	پیوست
۳۳۴	فصل یازدهم: ملاحظات اجرایی
۳۳۵	تدارکات کارکنان
۳۳۵	مربی
۳۳۶	کاردرمانگر
۳۳۶	فیزیوتراپ
۳۳۷	گفتاردرمانگر
۳۳۷	مشاور بازپروری
۳۳۷	مهندس بازپروری
۳۳۸	کمک مربی کلاس
۳۳۸	مددکار اجتماعی
۳۳۹	حداکثر استفاده از کارکنان
۳۴۱	تجهیزات و وسایل
۳۴۲	نتیجه گیری
۳۴۳	فضای آموزشی
۳۴۳	وسایل نقلیه
۳۴۴	تعهد
۳۴۶	نتیجه گیری
۳۴۶	منابع
۳۴۷	پیوستها

پیشگفتار

عده‌ای از افراد جامعه ما به فلج مغزی و چند معلولیتی مبتلا هستند و می‌خواهند شغلی داشته باشند. اشتغال موجب می‌شود تا فرد به حس تازه‌ای از احترام، مقام و استقلال دست یابد.

کوششهای «پُل و مان» و متخصصان توانمند دانشگاه ویرجینیا در امریکا، تفکر جدیدی را درباره اشتغال مبتلایان به معلولیت‌های شدید، فراهم آورده است. افراد مبتلا به فلج مغزی، گروه پرچالشی برای متخصصان بازپروری محسوب می‌شوند. در اغلب موارد، نقایص حرکتی و ارتباطی آنان، نقابی است که تواناییها و قابلیت‌های آنان را می‌پوشاند. آماده کردن مبتلایان به فلج مغزی و چند معلولیتی برای کار در محیط‌های رقابتی و کارگاه‌های حمایتی، مستلزم صرف وقت زیادی است و آموزش مهارت‌های شغلی و انجام انطباق‌های لازم در محیط کار، توانایی آنها را در انجام مشاغل افزایش می‌دهد و گذار موفقیت‌آمیز و اشتغال آنان به تلاش والدین، متخصصان و مربیان نیازمند است.

تجربه مؤلفان این اثر نشان می‌دهد که عامل مهم در جایگزینی شغلی موفقیت‌آمیز و سازش با محیط برای مبتلایان به فلج مغزی، استفاده از شیوه حل مسئله است. خدمات فناوری بازپروری در اشتغال و زندگی مستقل این افراد، پل مهمی به‌شمار می‌رود. امروزه کارشناسان اشتغال و مهندسان بازپروری در جستجوی ابداع وسایل و مناسب‌سازیهای ارزان‌قیمت هستند تا فرصت‌های شغلی را برای مبتلایان به فلج مغزی در اداره‌ها، کارخانه‌ها، بانک‌ها، محله‌های کسب و کار کوچک و شرکت‌های بزرگ فراهم آورند.

کتاب حاضر در یازده فصل تنظیم شده است و شیوه آماده کردن جوانان مبتلا به فلج مغزی و چند معلولیتی را برای انجام مشاغل توصیف می‌کند. این آماده‌سازی از زمانی که دانش آموز در مدرسه مشغول به تحصیل است، شروع می‌شود. در دوره دبیرستان هدفها، هدفهای آموزشی و فعالیتها باید به صورت کنشی بوده و محیط یادگیری از کلاس درس به جامعه گسترش یابد. والدین و مربیان همواره باید به این نکته توجه داشته باشند که دانش آموز به هنگام بزرگسالی در کجا و چگونه عمل خواهد کرد. فعالیتهای یادگیری باید به گونه‌ای تنظیم شوند که تجربه کار واقعی و زندگی مستقل را فراهم آورند. بسیاری از دانش آموزان مبتلا به فلج مغزی نمی‌توانند بدون انجام انطباقهای لازم در محیطهای گوناگون مشارکت داشته باشند. آنها مایل‌اند در انواع محیطهای کسب و کار مشغول به کار شوند و توانایی انجام آن را هم دارند و تجربه متخصصان ویرجینیا این نوید آشکار را برای مربیان، والدین، متخصصان بازپروری و سایر متخصصان جامعه به ارمغان آورده است.

روی آورد جدید در تحول شغلی همراه با منافع فناوری و خدمات فناوری بازپروری، افراد مبتلا به معلولیتهای جسمی- حرکتی و چند معلولیتی را قادر می‌سازد تا دستمزد دریافت کنند، وارد جامعه شوند و فرصتهای تمرین انتخاب در زندگی را کسب کنند.

این کتاب برای متخصصان بازپروری و دانشجویان بازپروری و آنهایی که با افراد معلول سروکار دارند، در نظر گرفته شده است. به امید آنکه این مجموعه بتواند کارشناسان و مربیان را در تهیه برنامه‌های آموزش حرفه‌ای دانش آموزان مبتلا به فلج مغزی و چند معلولیتی یاری کند.

با پایان بخشیدن به این سطور، وظیفه خود می‌دانیم از راهنمایهای صمیمانه استاد بزرگوار سرکار خانم دکتر پریرخ دادستان سپاس‌گزار می‌نمایم. در ترجمه جدولهای مربوط به رایانه از همکاری خانم مهندس مهری کریمی برخوردار بوده‌ایم

که از ایشان تشکر می‌کنیم. از همکاری مدیریت توانبخشی سازمان بهزیستی کشور در ارائه اطلاعات مربوط به مراکز توانبخشی در ایران و از خانم مهسا ترابی میلانی در تنظیم و نوشتن آدرس مراکز قدردانی می‌شود. در چاپ این اثر مرهون بزرگواریهای همکاران محترم «سمت» به‌ویژه خانم زهرا گودرزی و ویراستار گرامی خانم مریم گنجینه هستیم.

فریده ترابی میلانی

www.ketab.ir